

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2017|006 VAN 19 JANUARI 2017

OVER DE VASTSTELLING VAN DE INVENTARIS VAN ARCHEOLOGISCHE ZONES VOOR ZES
BANDKERAMISCHE SITES, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT
BOURGEOIS VAN 23 DECEMBER 2016

I. SITUERING ADVIESVRAAG

1. De VCOE ontving op 23 december 2016 een adviesvraag van minister-president Bourgeois, bevoegd voor onroerend erfgoed, over de vaststelling van de inventaris van archeologische zones voor zes Bandkeramische sites in erosiegevoelige gebieden. De zes vast te stellen archeologische zones situeren zich in de provincie Limburg, verspreid over de gemeenten Bilzen, Hoeselt en Riemst. Het betreft meer bepaald volgende Bandkeramische sites: 'Bosberg', 'Flikkenberg', 'Keiberg', 'Sieberg', 'Staberg' en 'Winkelveld'.
2. Een archeologische zone betreft een zone waar op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten onderbouwd kan worden dat ze met hoge waarschijnlijkheid archeologische waarde heeft (art. 2.1, 11° Onroerenderfgoeddecreet).
3. Het Onroerenderfgoeddecreet (art. 4.1.1 en 4.1.3) voorziet dat de Vlaamse Regering de inventaris van de archeologische zones vaststelt. De Vlaamse Regering onderwerpt de vast te stellen inventaris aan een openbaar onderzoek van zestig dagen. Gedurende die periode kan iedere burger opmerkingen of bezwaren formuleren over zogenaamde feitelijkheden. Het openbaar onderzoek liep van 5 september 2016 t.e.m. 4 november 2016. Er werden geen bezwaren ingediend.

De Vlaamse Regering wint vervolgens over de inventaris en de opmerkingen en bezwaren afkomstig van het openbaar onderzoek advies in bij de VCOE. Dit advies wordt uitgebracht binnen een vervaltermijn van dertig dagen, ingaand de dag na deze van de ontvangst van de adviesvraag. Daarna kan de minister de inventaris definitief vaststellen en gaan er voor de vastgestelde inventarisitems algemene en specifieke rechtgevolgen van kracht.

II. ALGEMENE BEMERKINGEN

4. De commissie erkent de archeologische waarde van de zes voorgedragen archeologische zones en kan aldus de opname in de vastgestelde inventaris van archeologische zones ondersteunen. De commissie wenst evenwel nog een aantal bemerkingen te formuleren met betrekking tot 1° de gehanteerde afwegingskaders; 2° de beschrijvingen van de vast te stellen archeologische zones; en 3° de afstemming met beschermde archeologische sites.
5. De commissie merkt op dat nergens in het vaststellingsdossier verwezen wordt naar de afwegingskaders waarmee de zones werden geselecteerd. De inventarismethodologie¹ voor de inventaris van archeologische zones geeft nochtans inzicht in de afwegingen die gemaakt moeten worden voor de opname van een archeologische zone in het vastgestelde onderdeel van de inventaris. Een vastgestelde archeologische zone moet in de eerste plaats

¹ Vastgesteld bij ministerieel besluit van 17 juli 2015.

beantwoorden aan de decretaal vastgelegde definities voor ‘archeologische zone’ en ‘archeologie’. Bovendien moet een vastgestelde archeologische zone *“waarschijnlijk voldoende goed bewaard zijn”* en er moet *“een reële kenniswinst verwacht worden”*. De inventarismethodologie verduidelijkt dat ook de geografische en thematische context mee als afwegingskader gehanteerd worden om een archeologische zone al dan niet in de inventaris op te nemen. De commissie stelt evenwel vast dat het vaststellingsdossier voor de zes geselecteerde zones niet aantoont hoe bovenstaande afwegingen werden gemaakt. Het is voor de commissie bovendien onduidelijk in hoeverre voorliggende zes zones een afgerond en voor Vlaanderen representatief geheel vormen binnen het thema ‘archeologische zones van de bandkeramiek’. De commissie is van mening dat alle gemaakte afwegingen integraal deel moeten uitmaken van het vaststellingsdossier waarover de commissie om advies wordt gevraagd. De commissie vraagt de afwegingen die aan de basis liggen van voorliggende selectie in een begeleidende nota te verduidelijken.

Bijkomend merkt de commissie op dat noch de adviesvraag, noch het vaststellingsdossier inzicht geven in de precieze aanleiding van voorliggende vaststellingen. De commissie vraagt tevens de aanleiding van voorliggende vaststellingen te duiden in een begeleidende nota.

6. De commissie merkt op dat het vaststellingsdossier per archeologische zone een afbakeningsplan en een informatieve fiche bevat. De informatieve fiches geven onder meer een beschrijving van de afgebakende archeologische zones. De commissie stelt vast dat deze beschrijvingen zeer summier en sterk veralgemenend zijn. Ze voldoen niet aan de ‘wijze van beschrijving van de erfgoedwaarde’ zoals voorgeschreven in de inventarismethodologie². De commissie meent dat minimaal een geografische situering van de archeologische zone, de gekende vindplaatsen (inclusief situering) en de resultaten van reeds gevoerd (veld)onderzoek, een evaluatie van de bewaringstoestand (conservering en gaafheid), een onderbouwde motivatie voor de afbakening en een inschatting van de te verwachten kenniswinst en de relevantie daarvan voor Vlaanderen beschreven moeten worden. De commissie merkt op dat de informatieve fiches wel doorverwijzen naar de uitgebreidere wetenschappelijke inventaris. Echter *“de informatie die daarin staat, maakt geen deel uit van de vaststelling. Bezwaren kunnen enkel betrekking hebben op de teksten van het voorliggend vaststellingsdossier (adres, afbakening, beschrijving...)”*.
7. De commissie heeft tot slot vragen bij de afstemming van de vast te stellen inventaris van archeologische zones met de bescherming van bandkeramische archeologische sites. Op basis van de inventaris van het onroerend erfgoed stelt de commissie vast dat de Bandkeramische nederzetting aan de Toekomststraat in Riemst (ID 301291) wel reeds als archeologische site werd beschermd maar nooit werd vastgesteld. Het is voor de commissie onduidelijk of deze site op termijn nog als archeologische zone zal worden vastgesteld.

² De beschrijvingswijze voorziet in de opmaak van een archeologische nota die *“een overzichtelijke beschrijving geeft van de gedocumenteerde archeologische waarnemingen in of nabij de zone en een wetenschappelijk onderbouwde prognose van het archeologische erfgoed in de archeologische zone. (...) In de archeologische nota wordt ook de reële te verwachten kenniswinst ingeschat bij nieuw archeologisch onderzoek. Bij deze beoordeling wordt steeds een relevantie voor Vlaanderen voor ogen gehouden.”* De inventarismethodologie verduidelijkt verder dat *“het vastgestelde onderdeel van de inventaris van archeologische zones ook een inschatting vergt van de mate van versterking van de zone ten gevolge van natuurlijke of menselijke processen. (...) Als vroegere versterkingen gedocumenteerd zijn, worden daarvan ook de aard en de omvang beschreven. Als dat bekend is, wordt ook meegenomen in welke mate grondsporen, anorganische en organische resten bewaard kunnen zijn (conservering) en in welke mate archeologische overblijfselen nog in de oorspronkelijke positie aanwezig kunnen zijn (gaafheid).”*

Het is voor de commissie tevens onduidelijk of het de ambitie is om na vaststelling van de zes archeologische zones over te gaan tot het (gedeeltelijk) beschermen ervan. De commissie vraagt aldus de afstemming tussen voorliggend vaststellingsdossier en de bestaande en toekomstige beschermingen van bandkeramische archeologische sites verder te duiden.

III. CONCLUSIE

8. De commissie kan de vaststelling van de inventaris van archeologische zones voor de zes Bandkeramische sites in erosiegevoelige gebieden ondersteunen en adviseert de vaststelling voorwaardelijk gunstig. De commissie vraagt:
 - De aanleiding van voorliggende vaststellingen en de gehanteerde afwegingskaders transparant te maken in een begeleidende nota. (par. 4);
 - De beschrijvingen van de archeologische zones zoals opgenomen in de informatieve fiches in overeenstemming te brengen met de voorschriften uit de inventarismethodologie (par. 5);
 - De afstemming tussen voorliggend vaststellingsdossier en de bestaande en toekomstige beschermingen van bandkeramische archeologische sites verder te duiden (par. 6).

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter